

Руснак Софія Василівна,

*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н. доцент, доцент кафедри цивільного права
Берназ-Лукавецька О. М.*

СПОСОБИ ЗАХИСТУ СТОРІН ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Говорячи про зобов'язання, як про правничу сполучну між суб'єктами права, то в нашому випадку варто це розуміти, як взаємовідносини боржника – особи, котра повинна щось надати, зробити або дати іншій особі – кредитору під ризиком використання щодо них засобів державного примусу у разі невиконання «домовленостей». Римські юристи на рахунок сутті такої «спів вигоди» висловили наступну тезу:

– «Тут ми не маємо говорити про те, щоб у підсумку зробити певний предмет чи сервітут нашим, а про те, щоб інший був обтяжений обов'язком щось дати, залишити чи зробити для нас» [5, ст. 115].

Тож, як бачимо, саме поняття зобов'язання цілковито висвітлює свою основну ціль – вчинення певних дій боржником. Проте, може трапитися так, що одна зі сторін не виконує належним чином свою частину домовленостей. Саме такі ситуації породжують необхідність пошуку відповідних способів захисту інтересів сторін.

Саме такі способи повною мірою висвітлюють приватний і державний інтерес щодо забезпечення балансу у цивільно-правових відносинах та якомога повнішої реалізації прав та законних інтересів сторін.

Для початку поговоримо про захист таких прав у боржника. В даному випадку будемо керуватися Цивільним кодексом України (далі ЦК), стаття 16 [1]. Особа боржника може це зробити через визнання права, примусове виконання обов'язку в натурі та припинення правовідношення.

По-перше, варто зазначити, що під час дослідження даного питання була звернена увага на несправедливу «дискримінацію» боржника в даних правовідносинах. Як з'ясувалось, в законодавстві існують норми, що повинні захищати боржника під час порушення його прав, проте, їх дійсно дуже мало. Деякі з варіантів захисту можуть, навіть, пізніше трактуватися Великою Палатою Верховного Суду як нена-

лежні, що, звичайно, зменшує можливі варіанти для захисту. У той час як для кредитора створені всі «комфортні умови» для збереження за собою певних гарантій [1, ст. 118].

Все ж нам вдалося виокремити деякі 100%-ві варіанти за яких боржник може захистити себе. Для гідного захисту своїх інтересів від правничої неясності боржник може заявити вимогу про визнання відсутності, як права вимоги в кредитора, так само це діє й на його кореспондуючий обов'язок. Виділимо перелік ситуацій в яких перший може вчиняти такі дії:

- у випадку, якщо кредитор звертає стягнення на майно боржника без волі останнього, проте, робить це без відповідного розгляду у суді та, звичайно, судового рішення;
- якщо боржник не кваліфікує себе як такого, проте й не може звернутися до суду аби захистити свої права через те, що кредитор не ініціював такий розгляд (кредитор, в таких випадках, може виставляти рахунки чи пред'являти претензії).

Також, використання боржником способу усунення правничої неясності буде визнаватися належним лише у випадку, коли така неясність триває і разом з тим ініційований кредитор спір ще не вирішений судом чи провадження взагалі не відкрили. Безспірно, спосіб захисту законних прав та інтересів особи буде визначатися лише відповідно до змісту таких прав, причини порушення, невизнання чи оспорення. Проте, більшість таких випадків, на жаль, визнаються судом як такі, що являються неналежними, що значно скорочує перелік способів та відсотків на успішність справи [4, с. 18].

Щодо кредитора, то тут все значно простіше та зрозуміліше. Звичайно, у кредитора більше гарантій виконання боржником зобов'язань. Починаючи з самого договору, який гарантує йому таке виконання, закінчуючи варіантами примусу, що він може застосувати до останнього.

По-перше, така правомочність може бути реалізована як шляхом судового так і позасудового порядку. Якщо говорити про позасудові варіанти примусу, то це може реалізовуватися через повідомлення, попередження невиконання зобов'язань (чим дуже часто зловживають і роблячи ставку на правовунеобізнаність особи починають залякувати, шантажувати та вводити в оману) або за допомогою виконавчого напису нотаріуса.

Якщо ж говорити про судовий примус, то ту мова йде звичайно про відповідне рішення суду щодо звернення стягнення на грошові кошти, майно особи, заробітну платню та інші види державних доходів (відрахування певного відсотку з останньої), вилучення певних речей. Також, боржникові не варто забувати про те, що рішення суду не припиняє боргового зобов'язання і його реалізація має бути здійснена.

Відповідно до ч. 2 ст. 625 ЦК України боржник ще й повинен буде виплатити кредиторю відсотки за затримку виплати грошового зобов'язання, а також 3% річних від простроченої суми [1]. Ну і не можна не сказати про те, що в даному випадку боржника не лише буде притягнуто до відповідальності з додатковими виплатами, він повинен буде витратитися на сплату судового збору, виконавчого збору, витрати на виконавче провадження, оплату адвоката і звичайно час. Як вже зазначалося вище – у кредиторів в таких спор набагато більше переваг, тому захистити свої права їм у разі простіше, а отже рішення із 90% вірогідністю буде на їх користь.

Підсумовуючи вищевикладену інформацію можемо зробити висновок, що реалізація захисту прав кредитора відбувається набагато простішим шляхом у той час, як захиститися боржникові дуже складно. Вважаємо це достатньо істотною прогалиною цивільного права, яку треба переглянути та заповнити новими процесуальними можливостями розгляду і трактування правопорушення щодо їх прав. Якщо ж говорити про кредитора, то в даному випадку також було б непогано переглянути строки таких спорів, адже вони можуть затягуватися на місяці, а це час як сторін так і суду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 2003 року. ВВР. 2003. №№ 40-44. С. 356.
2. Макаренко Г. В. Завдаток як спосіб забезпечення зобов'язань : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00. Одеса, 2008. С. 18.
3. Крисань Т. Є. До питання гарантій як виду забезпечення виконання зобов'язань. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса : Юрид. л-ра, 2012. С. 112-118.